

Talousarvioaloite TAA 109/2022 vp

Veronika Honkasalo vas ym.

Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ensi- ja turvakotien liiton tukemiseen (3 000 000 euroa)

Eduskunnalle

Ensi- ja turvakotien liitto (ETKL) on valtakunnallinen lapsi- ja perhejärjestö, joka auttaa vaikeissa ja turvattomissa oloissa eläviä lapsia ja perheitä sekä tekee perheväkivaltaa ehkäisevää työtä. Liiton 30 jäsenyhteisöä eri puolilla Suomea tarjoavat perheiden tarvitsemaa ammatillista apua sekä vapaaehtois- ja vertaistukea. ETKL:n koordinoima ja toteuttama Pidä kiinni® -hoitojärjestelmä auttaa päihdeongelmaisia odottavia äitejä ja vauvaperheitä. Hoitojärjestelmä muodostuu odottavien äitien ja vauvaperheiden päihdeongelmien kuntoutukseen erikoistuneista ensikodeista, avopalveluyksiköistä sekä koordinaatiosta.

Suomessa 3 400—6 000 sikiövauvaa on vakavassa vaurioitumisen riskissä odottavan äidin päihdeiden käytön vuoksi. Päihteitä käyttävillä äideillä on sosiaalihuoltolain mukaan oikeus saada apua, mistä vastaavat kunnat. Kunnilla ei ole päihteitä käyttävien odottavien ja vauvaperheiden kuntoutukseen erikoistuneita ympärivuorokautisia yksiköitä Tampereen Päiväperho -yksikköä lukuun ottamatta. Päihteitä käyttävien odottavien ja vauvaperheiden ympärivuorokautinen kuntoutus on ollut yli 20 vuotta pitkälti valtakunnallisen Pidä kiinni® -hoitojärjestelmän ensikotien varassa.

Kunnat ovat tarvinneet ETKL:n tarjoamia palveluita selviytyäkseen lakisääteisistä velvoitteistaan. Päihdeäitien kuntoutukselle on ohjattu valtionavustusta aluksi eduskunnan jakovarasta, ns. joululahjarahoista, ja viime vuosina osana valtion talousarviota siirtymävaiheena soteen 3 miljoonaa kullekin vuodelle. Kyseisestä valtionavustuksesta Ensi- ja turvakotien liitto ja sen valtakunnallinen Pidä kiinni® -hoitojärjestelmä ovat saaneet 1,8—2,2 miljoonaa euroa/vuosi päihteitä käyttävien odottavien ja vauvaperheiden ympärivuorokautisen kuntoutuksen turvaamiseen. Päätöksissä annetun valtuutuksen mukaisesti ETKL on jakanut sen edelleen tarpeen mukaisesti palvelua tuottaville yhdistyksilleen. Toimintaa rahoitetaan lisäksi kunnilta tulevilla yksilöllisillä maksusitoumuksilla.

Kunnista ohjautuminen kuntoutukseen on puutteellista, vaikka päihdeiden, erityisesti huumeiden käyttö on lisääntynyt. Korona-aika ja kuntiin syntynyt palveluvelka on entisestään vaikeuttanut päihteitä käyttävien odottavien ja vauvaperheiden ympärivuorokautiseen kuntoutukseen pääsyä.

Vaikka sote-uudistus on vielä alkuvaiheessa, vastuu kunnalta hyvinvointialueille siirtyy jo 2023 alusta, ja tilanteeseen liittyy kaikin puolin suurta epävarmuutta. Valtion talousarviossa ei vielä ole

Talousarvioaloite TAA 109/2022 vp

määräraha-avausta päihdeäitien kuntoutukselle siirtymävaiheena soteen vuosille 2023—2024, joille se vielä ehdottomasti tarvitaan.

Perusteluna määrärahalle on se, että vaativien palvelujen, joihin edellä todettu vaativa päihdeäitien ympärivuorokautinen kuntoutus kuuluu, organisointi, vastuunjako YTA-alueiden kesken sekä sosiaalihuollon keskittämisasetus ovat vielä valmistelussa. Osa niiden valmistelusta jää seuraavalle hallituskaudelle.

Valtion tuki päihteitä käyttävien odottavien ja vauvaperheiden ympärivuorokautiselle kuntoutukselle on välttämätön sikiövaurioiden ja vauvaiästä alkavien pitkäaikaisten huostaanottojen ehkäisemiseksi sekä äitien päihdehaittakustannusten välttämiseksi. Yksittäisen vauvan ja äidin kohdalla edellä mainituista ongelmista koituu suurta inhimillistä kärsimystä, ja pahimmillaan useiden miljoonien kustannuksia sekä vauvalle elämänmittaiset sosiaaliset ja terveydelliset vaikutukset.

Pidä kiinni® -ensikodeissa riittävän pitkän kuntoutuksen jälkeen 2/3 äideistä kuntoutuu vauvansa ensisijaiseksi huoltajaksi, huostaanottoja ei tarvita ja päihdehaitat vältetään. Mikäli valtion rahoitusta päihteitä käyttävien odottavien ja vauvaperheiden ympärivuorokautiselle kuntoutukselle ei jatkossa ole, ainakin osaa Pidä kiinni® -ensikodeista uhkaa toiminnan lopettaminen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta lisää 3 000 000 euroa momentille 33.03.63 sekä lisää momentin perusteluihin maininnan, että määrärahaa saa käyttää Ensi- ja turvakotien liitto ry:n toiminnan tukemiseen.

Helsingissä 30.9.2022

Veronika Honkasalo vas
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Kristiina Salonen sd
Saara Hyrkkö vihr
Hilkka Kemppi kesk
Tarja Filatov sd